

**Ochrona dobrego imienia i
prywatności a zniesławienie
przy wykorzystaniu internetu
na przykładzie orzecznictwa
ETPC**

dr Adam Bodnar

Zakład Praw Człowieka

Instytut Nauk Prawno-Administracyjnych

Wydział Prawa i Administracji UW

Uwagi ogólne

- internet zastępuje stopniowo prasę i inne media
- internet może być wykorzystywany do zniesławiania bądź znieważania innych osób - sprzyja temu anonimowość
- wyzwaniem jest stworzenie mechanizmów pozwalających na skuteczną ochronę przed zniesławieniem (lub przeciwdziałanie jego skutkom)
- państwa systemu *common law* coraz lepiej radzą sobie z ochroną przed zniesławieniem za pomocą internetu
- w Polsce jesteśmy dopiero na etapie tworzenia standardów

Przykłady polskich spraw o zniesławienie

- **Krystyna Mokrosińska v. Wirtualna Polska**
 - anons towarzyski (z numerem telefonu) na stronie WP. Brak możliwości identyfikacji sprawcy. Sprawa skończyła się ugodą z Wirtualną Polską.
- **wpisy na forum www.zlotoryja.pl**
 - uniewinnienie właścicieli strony internetowej – brak odpowiedzialności za zniesławiające posty umieszczone przez inne osoby
 - listy protestacyjne społeczności internetowej w związku z oskarżeniem
- **Sprawa policjanta z Łobza**
 - na forum Urzędu Miasta został znieważony policjant. Sprawa skończyła się skazaniem i grzywną w wysokości 500 zł. Sprawca przyznał się do winy.

Sprawy o zniesławienie - c.d.

- **Sprawa www.gazetabytowska.pl**
 - oskarżenie karne o brak rejestracji tytułu prasowego przez portal internetowy. Pretekstem były zniesławiające wpisy na forum internetowym pod adresem komornika. Wyrok zapadnie 8 marca 2007 r.
- **piłkarz Widzewa Łódź**
 - informacja na forum internetowym, że piłkarz brał udział w zakładach bukmacherskich. Piłkarz poszukuje sprawcy i twierdzi „zaangażowanych jest w to [prywatne śledztwo] wiele osób, głównie z mojej rodziny. Nie powiem, w jaki sposób to robimy, mamy swoje metody. Znajdziemy komputer, z którego dokonano wpisu”
- **wojna koleżanek na forum www.clubbing.pl**
 - zniesławiające informacje na forum internetowym. Brak możliwości identyfikacji sprawcy oraz skasowania zniesławiającego wątku. Brak reakcji portalu internetowego na prośbę o wykasowanie.

The background of the slide features a light blue gradient with a faint, semi-transparent image of classical architectural columns on the left side. The columns are white with detailed capitals and are set against a darker blue background. The entire slide is framed by a thin brown border.

Wnioski z polskich spraw

- procesy o zniesławienie dokonane za pomocą internetu pojawiają się coraz częściej
- jesteśmy dopiero na etapie tworzenia standardów
- wyroki skazujące lub ugody zapadały w wyniku przyznania się sprawców (lub chęci załagodzenia konfliktu przez właścicieli portali)

Rozwój orzecznictwa w świecie - przykłady

- *Gutnick v. Dow Jones* (Australia)
 - dziennikarz może być pozwany w Australii, chociaż artykuł został opublikowany w USA. Ważne jest, że artykuł był dostępny dla czytelników w Australii
- *Bangoura v. Washington Post* (Kanada)
 - sąd uznał, że nie jest właściwy do oceny zniesławienia dokonanego przez dziennik amerykański. Wniosek: brak standardów międzynarodowych.
- *Keith Jones v. Williams* (Wlk. Brytania)
 - oskarżenie na czacie polityka o to, że jest przestępcą seksualnym oraz nazistą. Zadośćuczynienie (10,000 funtów) od osoby prywatnej, a nie od właściciela portalu.
- *Einstmann v. Sharelook Beteiligungen* (Niemcy)
 - odpowiedzialność właściciela wyszukiwarki za zniesławiające łączenie linków

Działalność Rady Europy w zakresie praw człowieka i internetu

- **Deklaracja o wolności komunikowania się za pomocą internetu (2003)**
 - brak szczególnej kontroli nad zawartością internetu
 - promowanie samoregulacji internetu
 - brak cenzury prewencyjnej
 - swoboda świadczenia usług przez internet
 - gwarancje anonimowości
 - ograniczenie odpowiedzialności ISP
 - odwołanie się do zasad wynikających z art. 10 Konwencji oraz ograniczeń przewidzianych w art. 10 Konwencji

Działalność Rady Europy w zakresie praw człowieka i internetu - c.d.

- Stanowisko Rady Europy z dnia 8 sierpnia 2006 r. wyrażone w związku z Internet Governance Forum (Ateny, 30 października – 2 listopada 2006) – pkt. 15
 - *..państwa [..] muszą wstrzymać się od podejmowania działań, które mogłyby stanowić naruszenie któregokolwiek z praw gwarantowanych Konwencją (np. tajemnica korespondencji, prawo do poszanowania prywatności oraz życia rodzinnego; wolność słowa i otrzymywania informacji”*
 - *...państwa są także zobowiązane do podejmowania pozytywnych działań na rzecz zabezpieczenia skutecznego korzystania z praw gwarantowanych Konwencją, np. poprzez podejmowanie działań zmierzających do ochrony osób poddanych ich władzy przed szkodami związanymi z funkcjonowaniem internetu. Brak takich działań może powodować odpowiedzialność na gruncie Konwencji.*
 - *...państwo jest zobowiązane do przyjęcia konkretnych działań w celu zapewnienia skutecznych środków odwoławczych oraz możliwości dochodzenia odszkodowania przez osoby, które doznały krzywdy na skutek nadużycia internetu”.*

Pierwsze orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

- **Perrin przeciwko Wielkiej Brytanii (skarga nr 5446/03)**
 - skarga została wniesiona w związku z wyrokiem 30 miesięcy więzienia za umieszczenie materiałów pornograficznych na serwerze w Stanach Zjednoczonych.
 - skarżący zarzucił naruszenie art. 10 Konwencji, twierdząc, że treść strony była zgodna z prawem USA.
 - Trybunał uznał skargę za *oczywiście niedopuszczalną*.
 - Trybunał stwierdził, że nawet jeśli rozpowszechnianie określonych informacji (lub obrazów) jest dopuszczalne w jednym miejscu nie oznacza, że strona Konwencji narusza przyznany jej „margines dowolności” poprzez ściganie przestępstw dotyczących rozpowszechniania określonych informacji na jej terytorium.

ETPCz – w oczekiwaniu na przełomowy standard

- **K.U. przeciwko Finlandii (skarga nr 2872/02)**

- 1999 r. - w internetowym serwisie randkowym zostało opublikowane ogłoszenie „w imieniu” 12-letniego chłopca, zawierające dane takie jak wiek, rok urodzenia, rysopis, link do jego strony internetowej (wraz ze zdjęciem i numerem telefonu). Z treści anonsu wynikało, że chłopiec chciałby poznać jakiegoś innego chłopca w swoim wieku, albo starszego
- do chłopca zgłosił się dużo starszy mężczyzna, który chciał się z nim spotkać
- interwencję podjął ojciec dziecka – zażądał od policji identyfikacji sprawcy (autora anonsu)
- operator odmówił podania adresu IP powołując się na prawo telekomunikacyjne
- mężczyzna, który zgłosił się do chłopca został zidentyfikowany. Nie została natomiast zidentyfikowana osoba, która zamieściła anons

K.U. przeciwko Finlandii – znaczenie sprawy

- **potencjalne naruszenie art. 8 oraz art. 13 Konwencji**
- **szerszy problem – ochrona przed zniesławieniem vs. prywatność w internecie**
- **zastosowanie koncepcji tzw. „pozytywnych obowiązków” państwa**
- **po złożeniu skargi do ETPCz zmieniono prawo w Finlandii – art. 17 ustawy o ustawy o wykonywaniu wolności słowa w mass mediach. Przepis pozwala na zwrócenie się poszkodowanej osoby do sądu o udostępnienie informacji o tożsamości osoby zniesławiającej, o ile osoba ta posiada możliwość wniesienia prywatnego aktu oskarżenia**
- **w sprawie została wydana decyzja o dopuszczalności**

Internetowe archiwa gazet a zniesławiające artykuły

- **Times przeciwko Wlk. Brytanii (skarga nr 2872/02)**
 - Boris Loutchansky - „podejrzany szef mafii” w opinii *Times'a*
 - *Times* przegrał proces o zniesławienie
 - skarga do Trybunału w Strasburgu
 - problemowa kwestia – czy każdorazowe skorzystanie przez czytelnika z internetowego wydania zniesławiającego artykułu (poprzez archiwum) stanowi podstawę procesu o zniesławienie? Brak tzw. kwalifikowanego przywileju w odniesieniu do archiwów gazet.
 - czy z archiwów gazet powinny zniknąć artykuły uznane za zniesławiające?
 - Trybunał w Strasburgu zajął się tylko tą kwestią. Oczekujemy na wyrok.

Znaczenie orzeczeń ETPCz dla polskiej praktyki

- **prawo materialne zapewnia wystarczające mechanizmy dochodzenia odpowiedzialności za zniesławienie lub za naruszenie dóbr osobistych**
 - art. 23, 24 oraz 448 k.c.
 - art. 212 k.k., art. 216 k.k.
- **problemem może być skuteczność mechanizmów dochodzenia odpowiedzialności ze względu na anonimowość internetu, a w szczególności ustalania tożsamości sprawcy**
 - ustalenie adresu IP
 - podszywanie się pod obcy adres IP i dokonywanie zniesławienia
 - korzystanie z kawiarni internetowych

Znaczenie orzeczeń ETPCz - c.d.

- ETPCz jest na drodze wypracowywania standardów
- standardy ETPCz mogą mieć znaczenie dla polskiej praktyki – szczególnie w zakresie możliwości ustalania sprawcy naruszeń dóbr osobistych i prywatności
- standardy w zakresie funkcjonowania archiwów gazet?
- nowe typy spraw – wyzwania dla sądów:
 - zniesławienie za pomocą “łańcuszka” maili
 - zniesławienie - „nagonka” internautów
 - sprawy transgraniczne
 - zniesławienie poprzez pozycjonowanie stron w rankingach
 - czarne listy (np. słynna lista dłużników)

The background of the slide features a light blue gradient with a faint, semi-transparent image of classical architectural columns on the left side. The columns are white and have ornate capitals. The entire slide is framed by a thin brown border.

Dziękuję za uwagę

kontakt:

Adam Bodnar

Zakład Praw Człowieka WPiA UW

ul. Oboźna 6/8

00-927 Warszawa

e-mail: a.bodnar@wpia.uw.edu.pl